

SMOKVIN KAPAR (*Ceroplastes rusci* L.)

Uvod

Smokvin kapar je škodljivec sadnih in okrasnih rastlin iz družine kaparjev (Coccidae). Razširjen je po vsem svetu v tropskem in subtropskem podnebjju. Pojavlja se na smokvah, figah, mandlju, vinski trti, citrusih, mediteranskih rastlinah in okrasnih grmovnicah, kjer je pomemben gospodarski škodljivec. Napada prek 40 različnih družin rastlin.

Organizem je uvrščen na seznam nadzorovanih nekarantenskih škodljivih organizmov (NNŠO; Izvedbena uredba Komisije EU 2019/2072, priloga IV), za katere veljajo posebne fitosanitarne zahteve (ničelna toleranca). Predpisani ukrepi za doseganje določene tolerance so na spletni strani storitev UVHVVR: "Prijava na preverjanje znanja s področja zdravja rastlin«. (<https://www.gov.si/drzavni-organi/organi-v-sestavi/uprava-za-varno-hrano-veterinarstvo-in-varstvo-rastlin/storitve-uprave-za-varno-hrano-veterinarstvo-in-varstvo-rastlin/>)

Preglednica: Seznam NNŠO in zadevnih gostiteljskih rastlin

Nadzorovani nekarantenski škodljivi organizem - NNŠO	Rastline za saditev	Skupina rastlin	Botanično ime (rod ali vrsta/-e)
<i>Ceroplastes rusci</i> Linnaeus	Rastline za saditev	Razmnoževalni material in sadike sadnih rastlin	<i>Ficus carica</i> L.

Poškodbe

Škodo s sesanjem rastlinskih sokov povzročajo vse razvojne oblike smokvinega kaparja. Poškodbe so vidne na plodovih, listih in steblih. Plodovi in listi se razbarvajo, značilen je pojav svetlo zelenih do rumenih peg. Listi lahko ob močnem napadu tudi odpadejo. Močno napadene rastline slabše rastejo in imajo nižji pridelek. Kaparji ob sesanju izločajo obilo medene rose na kateri se razvije sajavost, kar negativno vpliva na fotosintetsko aktivnost listov in zmanjšano kakovost ter tržno vrednost plodov. Poleg tega so kaparji pomembni prenašalci rastlinskih virusov.

Slika 1: Močan napad smokvinega kaparja (foto: G. Pellizzari, University of Padova, Italija)

Slika 2: Odrasli kaparji na mlajših poganjkih (foto: Caldwell D., University of Florida, ZDA)

Opis in bionomija

Telo kaparjev je podolgovate, ščitaste oblike dolgo od 3 do 6 mm. Odrasli osebki so rdeče rožnatih odtenkov z belo voščeno prevleko. Razmnožuje se nespolno. Spolno zrela samica v sezoni izleganja odloži 800 do 1500 jajčec. Razvoj poteka preko treh razvojnih faz ličinke, do odraslega osebka. Kjer so podnebne razmere za razvoj smokvinega kaparja ugodne, ima letno dva rodova, sicer pa enega. Samice jajčeca odlagajo v aprilu in maju, do začetka junija pa se že izležejo ličinke prve razvojne stopnje. Te se naselijo na zgornje strani listov na mladih poganjkih, kjer se razvijejo do odraslih osebkov. V avgustu se lahko pojavi še druga generacija kaparjev. Na mladih poganjkih prezimijo kot ličinke tretje razvojne stopnje ali kot mlade samice. Kaparji so v nasadu slabo mobilni in se širijo zelo počasi. Mobilna je samo prva razvojna faza ličinke. Na večje razdalje se širijo predvsem s prevažanjem napadenih rastlin oz. rastlinskih delov.

Varstvo

Biotično varstvo

Smokvin kapar ima naravne sovražnike, kot so *Aprostocetus ceroplastes*, osica *Scutellista caerulea* in glive iz vrst *Alternaria* sp.. V nekaterih državah je dovoljeno s suspenzijo z glivami *Alternaria* sp. tega škodljivca tudi zatirati, saj naj bi pokončale do 75% populacije ob ugodnih razmerah. Gliva deluje predvsem na jajčeca, kjer po treh dneh povzroči smrtnost jajčec (do 30%) in njihovo deformacijo. Pogoj za visoko učinkovitost je visoka zračna vlaga vsaj 48 ur po nanosu. Negativen vpliv glive je bil zaznan tudi na nimfe in odrasle kaparje, vendar je učinkovitost v višjih razvojnih fazah slabša.

Kemično varstvo

Zatiramo ga lahko z mineralnimi olji in organofosfati. Olja so kontaktni insekticidi, ki z oblogo zamašijo dihalne odprtine. Zaradi zadušitve kaparji propadejo. Delujejo na vse razvojne faze. V Sloveniji je trenutno registriran insekticid, kjer je aktivna snov piriproksifen. Ta po nanosu deluje na jajčeca in zavira izleganje ličink. Na odrasle žuželke nima vpliva.

Besedilo: Jernej Lončar

Datum nastanka: Januar 2021

Uporabljeni viri:

Hamon A.B., Mason G.J. 2014. Featured Creatures- Fig Wax Scale. Florida Department of Agriculture and Consumer Services. (januar, 2021)

http://entnemdept.ufl.edu/creatures/orn/scales/fig_wax_scale.htm

Miller D., Rung A., Parikh G., Venable G., Redford A.J., Evans G.A., Gill R.J. 2014. Scale insects. *Ceroplastes rusci* (Linnaeus). (januar, 2021)

<http://idtools.org/id/scales/factsheet.php?name=6879>

Pellizzari G., Rainato A., Stathas G.J. 2010. Description of the immature female instars of *Ceroplastes rusci* (Linnaeus) (Hemiptera: Coccidae). *Zootaxa*. Magolia press. 2556: 40-50

Seznam registriranih fitofarmaceutskih sredstev (januar 2021)

<http://spletni2.furs.gov.si/FFS/REGSR/index.htm>

Shabana Y.M., Ragab M.E. 2010. *Alternaria infectoria*, a Promising Biological Control Agent for the Fig Wax Scale, *Ceroplastes rusci* (Homoptera: Coccidae), in Egypt. *Biocontrol Science and Technology*. Volume 7, 1997-Issue 4.
<https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/09583159730613> (januar, 2021)